

PIERWIASEK AUTOBIOGRAFICZNY W NOWELACH W. I. DALA

Sylwetka Dala-pisarza jest mało znana szerszemu kręgowi czytelników. W szczególności mało uwagi zwraca się na nowele zawierające dużo materiału cennego dla poznania sylwetki pisarza. Są to: *Miczman Pocełujew* (1837), *Wakch Sidorow Czajkin* (1842), którym poświęca się niniejszy szkic. Każdy z tych utworów osnuty jest na faktach związanych z danym okresem w życiu pisarza. I tak, *Miczman Pocełujew* nawiązuje do faktów z lat wczesnej młodości autora, mianowicie do pobytu Dala w Korpusie Marynarki Wojennej w Petersburgu (1814—1819), w Mikołajewie oraz jego służby na okręcie «Flora». W noweli *Wakch Sidorow Czajkin* występują epizody dotyczące okresu życia pisarza od 1826—1833 roku, to znaczy od chwili porzucenia przez niego służby w Marynarce Wojennej do rozpoczęcia pracy na stanowisku ordynatora w jednym ze szpitali w Petersburgu.

Stosunkowo najwięcej cech autobiograficznych posiada napisana w latach trzydziestych nowela *Miczman Pocełujew*. W postaci Smaragda Piotrowicza Pocełujewa łatwo dostrzec wiele cech autora.

Поцелуев получил дома от матери немки благонравное воспитание, мечтательное воображение, курчавый волос, белое лицо и голубые глаза, от отца, русского, беззаботный нрав, неглупую голову, довольно широкие плечи и крепкое здоровье¹.

Jest to portret samego Dala. Przyjaciół pisarza, Mielnikow-Pieczerskij, w swoim krytyczno-biograficznym szkicu zamieszczonym we wstępie do dziesięciotomowego wydania utworów Dala przytacza powyższy ustęp stwierdzając: „Такова была на самом деле наружность Даля”².

Mielnikow-Pieczerskij utrzymuje także, iż pewne podobieństwo dostrzegalne jest również w przypadku rodziców autora *Miczmana Pocełujewa* i jego bohatera. Słuszności tego przypuszczenia dowodzi porównanie fragmentu noweli z notatką autobiograficzną, którą zamieścił Mielnikow-Pieczerskij we wspomnianym szkicu. Matka Smaragda Pocełujewa była Niemką.

¹ W. I. Dal, *Połnoje sobranije soczinienij*. Sanktpietierburg 1897, t. I, s. 382.

² Mielnikow-Pieczerskij, *Kritiko-biograficzeskij oczerk*, [w:] W. I. Dal, *Połnoje sobranije soczinienij*. Sanktpietierburg 1897, t. I, s. IV.

Niemką po ojcu była też matka Dala³. Ojciec pisarza pochodził wprawdzie z Danii, lecz uległ zupełnemu zruszczeniu i wychowywał swoje dzieci w duchu rosyjskim.

Podobieństwo, a wręcz identyczność między Pocełujewem a jego pierwowzorem — Dalem widoczne jest nie tylko w ich wyglądzie zewnętrznym, lecz także w wykształceniu.

Смарагд Петрович Поцелуев, сын помещика Екатеринославской губернии, воспитывался в морском корпусе, был выпущен мичманом назначен в черноморский флот и приехал теперь в Николаев⁴.

O Dalu wiadomo, że urodził się w Ługańsku (gubernia jekatierynosławska) jako syn lekarza. W wieku trzynastu lat został oddany do Korpusu Marynarki Wojennej w Petersburgu. Opuścił Korpus w stopniu miczmana, mając niespełna osiemnaście lat. Otrzymawszy przydział do Floty Czarnomorskiej, udał się do Mikołajewa, gdzie spędził krótki urlop przed rozpoczęciem służby.

Jak widać, w obu przypadkach dane niemal całkowicie się pokrywają. Jest tylko jedna różnica. Ojciec Dala był lekarzem, ojciec Smaragda zaś, jak wynika z przytoczonego wyżej fragmentu opowiadania, ziemianinem. To odstępstwo od materiału autobiograficznego wynika zapewne z intencji pisarza, który w ten sposób chciał mocniej osadzić bohatera na gruncie rosyjskim.

W notatce autobiograficznej Dal stosunkowo dużo miejsca poświęca okresowi pobytu w Korpusie Marynarki Wojennej. Pisze między innymi:

О нём в памяти остались одни розги, так называемые дежурства, где дневал и ночевал барабанщик со скамейкой, назначенной для этой потехи⁵.

Podobny opis metod wychowawczych stosowanych w Korpusie występuje również w noweli:

Тогда секли с большим прилежанием каждого, кто попадался в так называемой шалости, а кто не попадался, того оставляли в покое, рассуждая весьма основательно, что нельзя же пороть всех поголовно; дежурный барабанщик и так не успевал припасать розог⁶.

Uderzająca jest także duża zbieżność między zainteresowaniami Smaragda Piotrowicza a realnymi faktami z życia pisarza. Pobyt Pocełujewa w Korpusie nie jest dla niego czasem straconym. Nie tylko zdobywa on stopień podoficerski, lecz również wzbogaca swoje wiadomości o języku, poszerza zasób słów, zapisuje nowe wyrazy. Autor przytacza w noweli trzdzieści cztery takie wyrazy w celu udokumentowania zainteresowań młodego

³ Ojciec M. I. Freitach był Niemcem, zaś jej matka pochodziła ze starego francuskiego rodu de Mol'i.

⁴ W. I. Dal, *Połnoje sobranije soczinienij*. Sanktpietierburg 1897, t. I, s. 383.

⁵ Mielnikow-Pieczerskij, op. cit., s. XXXIII.

⁶ W. I. Dal, op. cit., s. 382.

miczmana. Wiadomo, że przyszedł autor słownika, liczącego dwieście tysięcy wyrazów, w czasie pobytu w Petersburgu rozpoczął prowadzenie systematycznych notatek, stanowiące początek bazy materiałowej, na której Dal opierał pracę nad słownikiem.

W omawianej noweli obok uderzającej zgodności faktów, jakie miały miejsce w życiu jej głównego bohatera z biografią pisarza, dostrzegamy jednak także pewne różnice. Dotyczy to między innymi okresu służby we Flocie Czarnomorskiej oraz przeniesienia do Kronsztadtu. Miczman Pocełujew odbywał służbę na okręcie noszącym nazwę «Rosjanka». Bardzo go polubił. Niedługo jednak mógł się nim cieszyć. «Rosjanka» uległa rozbiciu i zniszczeniu podczas silnego sztormu u wybrzeży Kaukazu. Sam Smaragd Piotrowicz ledwo uszedł z życiem. Fregatę po opuszczeniu jej przez załogę podpalił kapitan okrętu, by nie padła łupem górali kaukaskich. Autor pisze:

Нет уже „Россиянки“, но она умерла геройской смертью. Умерла, как некогда мать Москва наша, наш феникс, кинувшись в яркое пламя ⁷.

O Dalu natomiast wiadomo, że służbę w Marynarce Wojennej rozpoczął na fregacie «Flora». Podczas rejsu wzdłuż wybrzeży Kaukazu jej załoga przeżyła chwile grozy, gdy gwałtowny sztorm o mało nie zatopił okrętu. «Flora» mimo silnych uszkodzeń zdołała się jednak uratować dzięki temu, że sztorm nieoczekiwanie ucichł. Jak się okazuje, okręt ten służył flocie rosyjskiej jeszcze trzydzieści pięć lat. „Umarł” wprawdzie śmiercią bohaterską, ale nie w płomieniach, jak «Rosjanka», lecz zatopiony u wejścia do portu Sewastopol 11 listopada 1854 roku. Jego zatopienie miało na celu uniemożliwienie wpłynięcia do portu nieprzyjacielskim okrętom wojennym.

Jak wynika z porównania przedstawionych faktów, pokrywają się epizody katastrofy, mającej miejsce zarówno w rzeczywistości jak i w noweli u brzegów Kaukazu. Zmieniona została natomiast nie tylko nazwa okrętu, ale i jego dalsze losy. Po katastrofie «Rosjanki» Smaragd Piotrowicz cały rok spędził w Suchumi, skąd po pewnym czasie został przewieziony do Mikołajewa. Z Mikołajewa przeniesiono go do Kronsztadtu, o co zabiegał jego były nauczyciel w Korpusie, dowódca statku «Błagodatnyj», Kożyncow, który przyjął Pocełujewa na swój okręt, wypływający w daleki rejs. W epizodzie tym jeden jedyny fakt miał istotnie miejsce również w życiu pisarza, mianowicie przeniesienie z Floty Czarnomorskiej do Floty Bałtyckiej. Pocełujew prosząc o przeniesienie kierował się perspektywą ciekawych przygód. W rzeczywistości zaś zmusiła Dala do złożenia prośby o przeniesienie atmosfera, jaka wytworzyła się wokół jego osoby w związku z napisaniem wiersza o Żydówce Lejko, która była kochanką dowódcy Floty Czarnomorskiej — wiceadmirala Grejga. Na żądanie tegoż Grejga wszczęto przeciwko autorowi wiersza dochodzenie, a następnie wytoczono mu proces o zniesławienie,

⁷ Tamże, s. 416.

w wyniku którego Dala zdegradowano do stopnia szeregowego marynarza i zalecono mu złożenie prośby o przeniesienie do Floty Bałtyckiej. Po spędzeniu ośmiu miesięcy w areszcie Dal został przeniesiony do Kronsztadtu, a następnie w drodze łaski przywrócono mu stopień miczmana.

Rozbieżności między biografią autora noweli a losami jej głównego bohatera występują szczególnie jaskrawo w końcowej części utworu. Pocełujew po czterech latach spędzonych na «Błagodatnym» wyjeżdża na pewien czas do Sewastopola i żeni się z córką gospodarza, u którego mieszkał w czasie pobytu w Suchumi. W rzeczywistości Dal, zrażony nadużyciami, z jakimi spotykał się w czasie pełnienia służby, jak i stosunkami panującymi w środowisku oficerów po upływie półtora roku od momentu przeniesienia go do Kronsztadtu, porzuca na zawsze marynarkę wojenną i rozpoczyna w 1826 roku studia medyczne na uniwersytecie w Dorpacie.

Fakt ten z kolei znalazł odzwierciedlenie w innej noweli — *Wakch Sidorow Czajkin*, będącej swoistym dalszym ciągiem biografii pisarza. Jest to jeden z lepszych utworów Dala. Na treść tej noweli składa się opowieść o życiu wykształconego (znał między innymi trzy języki obce) młodego człowieka. Ojciec Wakcha został wzięty do wojska i po pewnym czasie słuch o nim zaginął. Matka z kilkumiesięcznym Wakchem wyruszyła na poszukiwanie. W drodze zachorowała i po upływie kilku dni zmarła. Początkowo sierotę przygarnęła kobieta, u której zmarła jego matka. Mały Wakch często musiał znosić chłostę za panicza, syna ziemianina Szełoumowa. Pewnego dnia Szełoumow, który uchodził za wielkiego dziwaka, w przystępie wielkoduszności polecił przyprowadzić znajdę do swego domu. Od tej pory Czajkin wychowywał się i kształcił razem z synami Szełoumowa. Jego zamiłowanie do nauki było przedmiotem drwin paniczów. Po śmierci Szełoumowa jego najstarszy syn, obejmując rządy w domu, rozkazał wypędzić Czajkina zarzucając mu zjadanie pańskiego chleba. Za sprawą tegoż panicza Czajkin w dziewiętnastym roku życia został oddany w rekruty. W wojsku nieoczekiwanie dowiaduje się, że nigdy nie był poddanym, a w rekruty został wzięty pomyłkowo. W pułku zwrócił na siebie uwagę oficerów swoim wykształceniem i ogładą towarzyską. Dowódca pułku często zapraszał go do swego domu. W ten sposób Czajkin zapoznał się z córką pułkownika. Wzajemna sympatia przerodziła się w miłość. Młodemu podoficerowi szybko jednak dano do zrozumienia, że nie jest on odpowiednią partią dla córki pułkownika.

Po czterech latach służby Czajkina zwolniono z wojska. Przez pewien czas bezskutecznie poszukiwał on odpowiedniego dla siebie zajęcia, przekonany, że skoro już zdobył wykształcenie, to powinno się znaleźć odpowiednie zajęcie. Zrażony niepowodzeniami udzielał korepetycji. Po roku pracy udał się do stolicy, gdzie rozpoczął studia na Akademii Medyczno-Chirurgicznej i skończył je z dyplomem lekarza pierwszego stopnia.

W czasie studiów Czajkin poznał pewnego dziennikarza, który odkrył

w nim talent pisarski i ułatwił mu dodatkowy zarobek pisaniem artykułów. Po studiach Czajkin pracował jako lekarz. Nie był on jednak zadowolony ze swej pracy, podobnie jak jego kolega, który skarżył się, że zamiast leczyć musi siedzieć nad robotą biurową.

Podobieństwo biografii głównego bohatera noweli i jej autora nie jest tak znaczne, jak w poprzednim utworze, niemniej dość wyraźne. Występuje tu szereg faktów i epizodów nie mających odpowiedników w życiu Dala. Do nich w noweli *Wakch Sidorow Czajkin* należy zaliczyć fakty z życia Czajkina przed oddaniem go w rekruty, historię rodziców Wakcha, jego znajomość z córką pułkownika. Wyraźna zbieżność faktów pojawia się dopiero od momentu zwolnienia Czajkina z wojska. Dal swego czasu znajdował się w analogicznej sytuacji jak jego bohater. Po przejściu w stan spoczynku, zrażony niepowodzeniami w poszukiwaniu pracy, przeniósł się do Dorpatu, gdzie rozpoczął studia na wydziale medyczno-chirurgicznym tamtejszego uniwersytetu.

W noweli *Wakch Sidorow Czajkin* wspomina się o dziennikarzu, który pomógł bohaterowi w trudnej sytuacji. Wiadomo, że Dal w czasie studiów poznał kilku pisarzy, między innymi Żukowskiego, Pogorielskiego. Szczególnie Żukowski odegrał doniosłą rolę w jego życiu. Niejednokrotnie pomagał on Dalowi w wybrnięciu z kłopotów życiowych. Dzięki jego interwencji zwolniono z aresztu początkującego pisarza w roku 1832, kiedy to po ukazaniu się pierwszej książki Dala — tomiku bajek — jej autora oskarżono o aluzje do osoby cara.

Czajkin rozpoczyna pracę bezpośrednio po ukończeniu studiów. Dal zaś po skończeniu studiów brał udział w wyprawach wojennych do Turcji (1829) i do Polski (1830). Dopiero po powrocie z Polski podjął pracę w jednym ze szpitali w Petersburgu. Wkrótce zrażony nieprzychylnym stosunkiem kierownictwa oraz atmosferą panującą w środowisku lekarzy, Dal opuszcza szpital i rezygnuje z wykonywania zawodu.

Dane o tym okresie życia pisarza zawarte są we wspomnieniach D. Zawaliszyna, który pisze między innymi o kłopotach Dala wynikających z obowiązku sporządzania raportów o stanie chorych. Raporty te, jak pisze Zawaliszyn⁸, winny były być doręczane z końcem każdego miesiąca. Aby zdążyć na czas z wysyłką (doręczanie trwało cztery dni) Dal kończył je o cztery dni wcześniej i wówczas otrzymywał naganę za brak danych z ostatnich dni. Oddając zaś raporty w ostatnim dniu narażał się na naganę z powodu nieterminowego doręczenia. Analogiczna sytuacja przedstawiona jest w noweli *Wakch Sidorow Czajkin*. W liście do Czajkina jeden z kolegów, również lekarz, żali się na władze administracyjne, na których polecenie musi sporządzać raporty i pisać sprawozdania o stanie chorych, skarży się, że nie

⁸ D. Zawaliszyn, *Wspominanija po powodu niekrologa W. I. Dala*. „Moskowskije wiadomości” 1872, nr 267.

może się zająć tym, co jest jego celem — ich leczeniem. Gorycz i rozczarowanie brzmi w słowach młodego lekarza:

Я мечтал принести столько пользы человечеству, а вместо того сидел над срочными донесениями всех родов ⁹.

Zarówno w *Miczmanie Pocelujewie* jak i w *Wakchu Sidorowie Czajkinie* obserwujemy dość wierne oddanie biografii pisarza. Wydaje się, że autobiografizm tych nowel został wykazany ponad wszelką wątpliwość.

Powstaje teraz pytanie, jaką funkcję pierwiastkowi autobiograficznemu Dal wyznacza w swoich utworach? Obydwie nowele odznaczają się obfitością faktów autobiograficznych. Jednak pierwiastek autobiograficzny nie jest tu celem samym w sobie, jak to ma miejsce, na przykład, w trylogii L. Tołstoja: *Dzieciństwo*, *Lata chłopięce*, *Młodość* czy M. Gorkiego: *Dzieciństwo*, *Wśród ludzi*, *Moje uniwersytety*, gdzie autorzy jako główne zadanie stawiają sobie zapoznanie czytelników z własną biografią. W tego typu utworach obserwuje się brak daleko idących odstępstw od materiału autobiograficznego. Tego warunku nie spełniają nowele *Miczman Pocelujew* i *Wakch Sidorow Czajkin*, bowiem w obydwu utworach odstępstwa takie mają miejsce. Jak wiadomo, w pierwszej noweli dotyczą one okresu służby Poczujewa w marynarce wojennej, zaś w drugiej odpowiedników w biografii Dala nie znalazły fakty z życia Czajkina przed oddaniem go w rekruty, znajomość Wakcha z córką pułkownika oraz historia rodziców bohatera.

Dala nie interesował świat doznań osobistych, przeżyć wewnętrznych, toteż pierwiastek autobiograficzny nie stanowi dlań pretekstu do odkrycia swej duszy. Z taką rolą pierwiastka autobiograficznego spotykamy się, na przykład u romantyka Biestuzewa-Marlińskiego w jego szkicach o Kaukazie. Autora *Miczmana Poczujewa* interesowały przede wszystkim realia rzeczywistości rosyjskiej, a więc zjawiska i procesy zachodzące w życiu społeczeństwa. Z wieloma z nich Dal nie mógł się pogodzić. Sam pisarz padł kilkakrotnie ofiarą ujemnych zjawisk. W tym kontekście pierwiastek autobiograficzny spełnia rolę oręża pisarza w walce z ludzkimi błędami i wadami, ukazywanymi w przedstawionej rzeczywistości.

W noweli *Miczman Poczujew* Dal występuje przeciwko metodom wychowawczym stosowanym w Korpusie Marynarki Wojennej, w którego murach sam spędził pięć lat, piętnuje styl życia oficerów, z którym zapoznał się w czasie pełnienia służby wojskowej. Były to dość drażliwe tematy, skoro Dal zmuszony był umieszczać w noweli uwagi dezorientujące cenzurę. Więc po opisie zwyczajów panujących w Korpusie, czytamy zdanie: „Просим заметить, что это мы говорим о времени не нынешнем а бывалом” ¹⁰. A po

⁹ W. I. Dal, op. cit., s. 385.

¹⁰ Tamże, s. 416.

scenkach z życia oficerów Dal pisze: „Так было в то время, я знаю, что теперь совсем иное, я говорю давнопрошедшем”¹¹.

W noweli *Wakch Sidorow Czajkin* autor ukazując rozwój osobowości młodej jednostki na tle społeczeństwa rozprawia się z formalistycznym i biurokratycznym stosunkiem tegoż społeczeństwa do młodzieży. Słusznie oskarża on społeczeństwo o brak zainteresowania losem młodego pokolenia, o marnowanie jego sił i zapału do pracy. I tym razem za owym protestem kryje się przykre doświadczenie samego pisarza.

Z punktu widzenia roli pierwiastka autobiograficznego utwory Dala nie są bynajmniej zjawiskiem odosobnionym w literaturze rosyjskiej XIX wieku. Z podobną rolą tegoż pierwiastka spotykamy się, na przykład, w *Abbad-donnie* M. Polewoja. Bohater utworu, Wilhelm Reichenbach, młody i utalentowany pisarz żyje w nędzy, nie znajduje bowiem zrozumienia ze strony społeczeństwa. Wiadomo, że z podobnymi trudnościami borykał się swego czasu sam Polewoj.

Nowele *Miczman Pocelujew* i *Wakch Sidorow Czajkin* to jedynie drobny wycinek z twórczości Dala. Przy dokładnej lekturze wszystkich pozostałych utworów w tym czy innym bohaterze można by się dopatrzeć cech autobiograficznych. Będą to jednak cechy pojedyncze, mało znaczące i dlatego bezcelowym wydaje się ich wyszukiwanie. Takie postępowanie mogłoby niejednokrotnie prowadzić do fałszywych konkluzji. Słusznym więc wydaje się ograniczenie zakresu tematu do utworów przedstawionych w niniejszym szkicu.

Na marginesie tego szkicu zasługuje na uwagę poruszane w literaturze naukowej zagadnienie występowania w noweli *Wakch Sidorow Czajkin* wątku *Martwych dusz*.

В продолжение этого года Василий Иванович (помещик Порубов) сделал только одно умное дело; он скупил в губернии до двухсот „мёртвых душ“, т. е. таких, которые значились налицо по последней народной переписи, но которых уже не было; за покойников этих Василий Иванович уплатил по пяти и десяти рублей, приписал их законным актом к лоскуточку болота, купленному рублей за 500, а потом заложил в Опекунском совете имение в 200 душ, на которые имел законные акты по указной цене по 200 рублей за душу и взяв сорок тысяч рублей, предоставил Совету ведаться с болотом и покойниками¹².

Powstaje więc problem genezy wątku oraz kwestia ewentualnej zależności noweli Dala od utworu Gogola *Martwe dusze*. Istnieją dwa przeciwstawne poglądy na ten temat. Ich przytoczenie pozwoli wyjaśnić to zagadnienie. E. Bobrow utrzymuje, że autorem wątku może być tylko Dal¹³. Twierdzi też, iż Dal wątek ten przekazał Puszkiniowi po wprowadzeniu do utworu *Wakch Sidorow Czajkin*. Swoje stwierdzenie Bobrow opiera na tekście wspomnianej noweli opublikowanej po raz pierwszy w 1843 roku w mie-

¹¹ Tamże, s. 443.

¹² Tamże, s. 146.

¹³ *Izwestija otdiela russkogo jazyka i słowiesnosti AN*, t. IV, s. 63.

sięczniku „Biblioteka dla czytelnika” (T57). Całkowicie odmienne stanowisko w tej kwestii zajmuje E. Smirnowa-Czikina¹⁴. Twierdzi ona mianowicie, że Dal nie może być autorem ani wspomnianego wątku, ani też samego pojęcia „martwe dusze”, a to z kilku powodów.

Po pierwsze Bobrow dopuszcza się nieścisłości, w tekście bowiem noweli z 1843 roku, na który się powołuje, nie ma epizodu z zastawieniem „martwych dusz” przez ziemianina Porubowa. Wspomniany epizod został umieszczony dopiero w późniejszej redakcji *Wakcha Sidorowa Czajkina*, mianowicie w 1846 roku.

Po drugie, możliwość zapożyczenia wątku przez Gogola z noweli Dala, jak to sugeruje Bobrow, zostaje wykluczona już przez samo zestawienie dat powstania utworów. Pierwszy tom *Martwych dusz* ukazał się w maju 1842 roku, zaś pierwsza redakcja noweli *Wakch Sidorow Czajkin* pojawiła się dopiero w 1843 roku, a przecież ta redakcja nie może być brana pod uwagę ze względu na brak epizodu z zastawieniem „martwych dusz”. W rachubę wchodzi więc tylko redakcja z 1846 roku. Słusznym więc wydaje się pogląd Smirnowej, że autorstwa wspomnianego wątku nie należy przypisywać Dalowi.

Фридерик Листван

АВТОБИОГРАФИЧЕСКИЙ ЭЛЕМЕНТ В РАССКАЗАХ В. И. ДАЛЯ

В статье ставится вопрос о наличии автобиографического элемента и его роли в произведениях В. Дала. Тезис об автобиографичности рассказов Дала автор статьи основывает на анализе произведений *Мичман Поцелуев* и *Вакх Сидоров Чайкин*. Сопоставление содержания рассказов с документами биографического характера позволило уловить общность судеб главных героев рассказов с биографией писателя. В статье ставится также вопрос о возможной зависимости *Вакха Сидорова Чайкина* от *Мёртвых душ* Гоголя. Эта проблема возникает в связи с наличием в рассказе Дала мотива „мёртвых душ”. Автор статьи рассматривает два различных взгляда на этот вопрос. Более убедительным, по словам автора статьи, является мнение Смирновой, считавшей, что Дала нельзя признать первооткрывателем сюжетной схемы „мёртвых душ”.

Fryderyk Listwan

THE AUTOBIOGRAPHICAL ELEMENT IN V. I. DAL'S SHORT STORIES

The paper deals with the problem of the autobiographical element and its functions in Dal's work.

The author's thesis about the autobiographical character of Dal's short stories is based on the analysis of two of his stories: *Sailor Pocoluev* and *Vakh Sidorov Tshaykin*. A comparison between

¹⁴ „Russkaja literatura”, 1959, Nr 3, s. 189—191.

the contents of these stories and biographical documents helped the author to trace a distinct similarity between the fate of the protagonists of the stories and the writer's biography.

The paper discusses also the question of the possible dependence of *Vakh Sidorov Tshaykin* on Gogol's *Dead Souls*, as there is also a „dead souls” theme in Dal's story.

The author discusses two opposed points of view upon this subject. According to him, Smirnova's opinion (she thinks that Dal cannot be held responsible for the authorship of this theme) is the more convincing of the two.